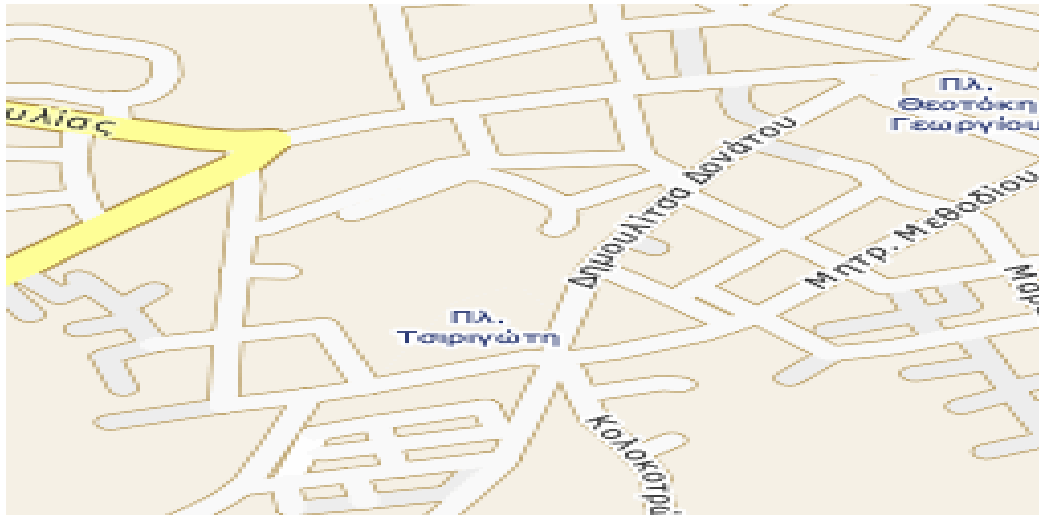

Πλατεία Χρήστου Τσιριγώτη

Ο Χρήστος Τσιριγώτης είναι ο πρώτος Έλληνας ψυχίατρος από την Περίθεια. Ο περισσότερος κόσμος, όταν ακούει τη λέξη ψυχιατρείο, σκέφτεται το Δαφνί, το σημερινό ΨΝΑ δηλαδή και θεωρεί πως αυτό είναι το πρώτο που ιδρύθηκε στην χώρα μας. Άλλοι πάλι έχουν την εντύπωση πως προηγήθηκε το Δρομοκαΐτειο. Αλλά το πρώτο και μάλιστα μοναδικό επί 23 συναπτά έτη ίδρυμα για ψυχικά πάσχοντες, δεν βρισκόταν στην Αθήνα. Ήταν το Φρενοκομείο της Κέρκυρας, που ιδρύθηκε το

1838 (οι πρώτοι ασθενείς όμως, 8 τον αριθμό, κατέφτασαν εκεί ήδη από το 1836). Κι ο πρώτος Έλληνας γιατρός που αντικατέστησε τους Βρετανούς και διατέλεσε διευθυντής του, ήταν ο Χρήστος (Χριστόδουλος) Τσιριγώτης. Για εκείνον είχε γράψει το 1960 ένα βιβλίο, ένας άλλος τέως Διευθυντής του ιδρύματος, ο αείμνηστος Ανδρέας Δημ. Γκούσης. Ο τίτλος του είναι: «Χρήστος Τσιριγώτης, ο πρώτος Έλλην Ψυχίατρος».

Περί το 1860, ένας έφηβος ξεκινούσε από ένα χωριό της Βορείου Κερκύρας, την Περίθεια, έχοντας ως εφόδια, κυρίως, τις ευχές των

γονέων του. Πήγαινε στο φημισμένο Πανεπιστήμιον της Πίζας. Τα όνειρα του φερέλπιδος σπουδαστού Χρήστου Τσιριγώτη και οι πόθοι των γονέων του Κορνηλίας και Ιωάννου, που σκληρά εργάζονταν για να του στείλουν λίγα χρήματα, δεν άργησαν να πραγματοποιηθούν. Πλουτισμένος με πολλές γνώσεις και εφοδιασμένος με τον δραστήριον και αδάμαστον χαρακτήρα του διορίσθηκε το 1874 Διευθυντής του Φρενοκομείου Κερκύρας, το οποίον είχαν ιδρύσει το 1938 ο τότε αρμοστής της Επτανήσου Ντούγκλας (ενν: τον Sir Edward Douglas).

Μέχρι της εποχής εκείνης, όπως γράφει σ' ένα του βιβλίο ο Τσιριγώτης «...οι Φρενοβλαβείς εν τοις Ιονίοις Νήσοις απεστέλλοντο και εκρατούντο εν τοις δεσμοτηρίοις, αναμειγμένοι μετά των εξαμβλωμάτων της κοινωνίας. Εξετίθεντο ούτως εις την χλέβην των κακούργων. Ουδεμία διάκρισις εγένετο μεταξύ του

φονέως και του ατυχούς φρενήρους». Η επίδρασις των νέων επιστημονικών αντιλήψεων που είχαν ενστερνισθή ο Τσηριγώτης, διακρίνονται πλήρως από τη συνέχειαν του βιβλίου του: «...Εάν η Αρμοστεία επεδίωκε την βλετίωσιν της τύχης των φρενοβλαβών, ώφειλε να ανεγείρη ίδιον κτήριον, κατά μίμησιν των Ευρωπαϊκών, ουχί δε να μεταβάλει, οίον διά μαγικής ράβδου, εις Φρενοκομείον πεπαλαιωμένον στρατώνα του Μηχανικού. Διά του μέτρου τούτου απεχωρίσθη μόνον οι φρενοβλαθείς των καταδίκων».

Μετά την Ένωσιν της Επτανήσου με την Μητέρα Ελλάδα το ετοιμόρροπον Ίδρυμα των Φρενοβλαβών Κερκύρας, όπως αναφέρει ο Τσιριγώτης «...ανεπαρκές δε και στενάχωρον απέβη ένεκα της εν αυτώ συσσωρεύσεως απάντων των εκ της Ελλάδος φρενοβλαβών». Αι παρατηρήσεις τας οποίας περιλαμβάνει εις τα 4 βιβλία του, εκδοθέντα το 1877, 1878, 1879 και 1880, ο πρώτος αυτός Έλλην Ψυχίατρος της Νεωτέρας Ελλάδος, εξακολουθούν να είναι και σήμερα (ενν: μέχρι το 1960 που εκδόθηκε το βιβλίο) παραδεκταί.

Ο Τσιριγώτης επηρεασμένος απ' τις ιδέες του Ιταλού Chiarugi και του Γάλλου Pinel, προσπάθησε για δέκα χρόνια να μετατρέψει το Φρενοκομείο σε πραγματικό Νοσοκομείο. Πίστευε πως «οι φέροντες έστω και λείψανα μόνον της διανοίας των δικαιούνται να τύχωσι περιποιήσεων». Για θεραπευτικούς λόγους πρότεινε λουτρά (ως τότε εφαρμοζόταν η τυπτοθεραπεία δηλαδή ο ξυλοδαρμός), απέτρεψε κάθε κακομεταχείριση των πασχόντων, εναντιώθηκε στον εγκλεισμό τους σε μοναστήρια (εδώ θα βρείτε μια ενδιαφέρουσα ιστορική αναδρομή για την αντιμετώπιση των ψυχικά πασχόντων στη χώρα μας) και προώθησε την απασχολησιοθεραπεία (εργοθεραπεία). Επισκέφτηκε επίσης ψυχιατρεία της Ιταλίας, μαζί με τον αρχιτέκτονα Κατσαρό, προκειμένου να πάρουν ιδέες για την ανακαίνιση του Καταστήματος, αφού είχε εγκριθεί πια ένα κονδύλι γι' αυτό το σκοπό. Έγραψε δε το 1878 στη «Στατιστική του Εν Κερκύρα Φρενοκομείου» : «Επιφυλασσόμεθα να πραγματευθώμεν το ζήτημα, εάν ο πολιτισμός πρέπει να θεωρηθεί ή μη μία των αιτιών της γεννέσεως των φρενοπαθειών». Εξαιρετικά πρωτοπόρα σκέψη, για την εποχή του οπωσδήποτε.

Το 1887 όμως, έφυγε από την Κέρκυρα και ήρθε στην Αθήνα για να αναλάβει τη Διεύθυνση του νεοσύστατου τότε Δρομοκαϊτείου Θεραπευτηρίου και στο βιβλίο του Ανδρέα Γκούση αναφέρονται τα εξής σχετικά: «Ο Χίος ευεργέτης Δρομοκαϊτης κτίζει το 1885, έξω από την Αθήνα, ένα μεγάλο θεραπευτήριο, που φέρνει ως σήμερα το όνομά του. Κατά παράκλησιν του δωρητού όσον και του Χαρ. Τρικούπη ανέλαβεν ο εκ Περιθείας της Κερκύρας Τσηριγώτης την διευθυνσιν του νέου ιδρύματος. Ήταν ο αρμοδιώτερος της εποχής. Εκτός από την αρίστην κατάρτισιν που είχε, από τις σπουδές και την ανελλιπή ενημέρωσίν του επί των εξελίξεων της Ψυχιατρικής, κατείχεν επί πλέον και την πλουσίαν εμπειρίαν που απέκτησε από το Φρενοκομείον Κερκύρας. Με τις βάσεις που αυτός έθεσε, εξελίχθησαν εις την σημερινήν των μορφήν τόσο το Ίδρυμα της Κερκύρας, όσον και εκείνο των Αθηνών. Το 1903 απεχώρησε από το Δρομοκαϊτεϊον». Στη συνέχεια διατέλεσε προσωπικός γιατρός του Βασιλιά Γεωργίου του Α' και πέθανε πλήρης ημερών στις 18 Σεπτεμβρίου του 1919, στο σπίτι του, που βρισκόταν στην οδό Αχαρνών 22Α. Λίγο πριν το τέλος, θέλω να παραθέσω κάτι που έγραψε ο ίδιος ο Τσιριγώτης, το 1878, γιατί θεωρώ πως έτσι θα μάθουμε περισσότερα πράγματα για όσα γνώριζε, για την πορεία της Ψυχιατρικής εκείνης της περιόδου, αλλά ακόμη-ακόμη και για λέξεις που μεταχειριζόμαστε χωρίς να έχουμε υπόψη πολλά για την προέλευση τους: «Ας μοι

επιτραπεί φιλολογική τις μάλλον ή ψυχολογική παρέκβασις. Η λέξις φρενοκομείον είναι κατάλληλος ή όχι; Από του παρελθόντους έτους μεταχειρίσθην την λέξιν φρενιατρείον. Αποβλέπων εις τον προορισμόν θεραπευτηρίων, εθεώρησα ταύτην ως καταλληλότερον. Η λέξις φρενοκομείον, εκ του ρήματος κομέω-ώ και του ουσιαστικού φρην αποτελουμένη, δηλοί κυρίως περιποίησησιν των φρένων, αρμόζει δε μάλλον εις τα υπάρχοντα σήμερον εν τη εσπερία άσυλα, όπου αποστέλλονται οι υπό ανιάτων φρενοπαθειών πάσχοντες, αίτινες έχουσιν περιποίησεως και περιθάψεως. Οι Ιταλοί μεταχειρίζονται ότε μεν την λέξιν Frenocomio, ότε δε την λέξιν Manicomio, αλλ' η χρήσις της πρώτης είναι επικρατεστέρα και ελλόγως, διότι η δευτέρα περιέχει την έννοιαν θεραπευτηρίου υπό μανίας πασχόντων. Οι Γάλλοι μεταχειρίζονται αδιαφόρως τας λέξεις Hospice, Asile, Maison d'Aliénés λέξεις μηδόλως δηλούσας τον προορισμόν των τοιούτων Ιδρυμάτων, αίτινα σήμερον επί βάσεων επιστημονικών εγκατεστημένα, είναι πράγματι ειδικά θεραπευτήρια, αντάξια των άλλων Νοσοκομείων, ουχί δε απλαί οικοδομαί προς περιορισμόν». Δεν μπορώ να μην σχολιάσω, πριν ολοκληρώσω, πως όσο διάβαζα τα παραπάνω, μου ήρθαν στο νου οι λίγες μέρες που πέρασα εργαζόμενη στην Κέρκυρα, στα πλαίσια της αποασυλοποίησης χρονίως πασχόντων. Θυμήθηκα όμως και σκηνές απ' το βιβλίο οι «Άθλιοι των Αθηνών» και τη Μαριώρα, την ηρωίδα του Ιωάννη Κονδυλάκη που κατέληξε στο Φρενοκομείο του νησιού. Ανέφερε εκεί με τον τρόπο του ο Κονδυλάκης, πόσο δύσκολο ήταν για τους συγγενείς των ψυχικά πασχόντων να τους επισκεφτούν, καθώς ένα τέτοιο ταξίδι (ειδικά για όσους έμεναν στα νησιά του Αιγαίου, στην Κρήτη κτλ), απαιτούσε αρκετά χρήματα. Πολλοί πέθαναν λοιπόν, χωρίς να ξαναδούν ποτέ τις οικογένειες τους. Και βέβαια θυμήθηκα τον πεζογράφο Μιχαήλ Μητσάκη που νοσηλεύτηκε για λίγο εκεί (20/12/1895 – 5/1/1895), αφού είχε προηγηθεί η δημοσιογραφική του έρευνα στον ίδιο χώρο (τραγική ειρωνία οπωσδήποτε) κι είχε γράψει το διήγημα «Εις τον οίκο των τρελλών». Αλλά και τον σπουδαίο γλύπτη Γιαννούλη Χαλεπά, που παρέμεινε στο Φρενοκομείο της Κέρκυρας για 13 έτη, 10 μήνες και 27 ημέρες, δηλαδή από τις 19/7/1888 ως τις 06/6/1902, χωρίς να του επιτρέπεται καμία δραστηριότητα και χωρίς επισκέψεις απ' τους οικείους του. Εκεί κλείστηκε κι η αγαπημένη του ρομαντικού ποιητή Αχιλλέα Παράσχου, η Αμαλία, όταν ο πατέρας της την ανάγκασε να παντρευτεί άλλον, με μέριμνα του ίδιου του ποιητή που ήταν τότε Έπαρχος Θήρας και την επισκεπτόταν στο Φρενοκομείο μέχρι που πέθανε, όπως διάβασα εδώ. Στην Κέρκυρα πέθανε επίσης, χαρακτηρισμένη ως παράφρων κι η μητέρα του Λευκάδιου Χέρν. Τόσοι άνθρωποι, τόσες ιστορίες... Αλλά για να μην ξεφύγω κι άλλο απ' το θέμα, να σας εξηγήσω, πως περισσότερα για τον Χρήστο Τσιριγώτη, μπορείτε να διαβάσετε όσες και όσοι ενδιαφέρεστε, εδώ. Για τον Ανδρέα Δημ. Γκούση, βρήκα μια κατατοπιστική ανάρτηση σ' αυτό το ιστολόγιο κι αξίζει να τη μελετήσετε. Το «American Corrective Therapy Journal» (όπως μας πληροφορεί ο Γιώργος Ζούμπος) έγραψε κάποτε για κείνον σε ένα αφιέρωμα πέντε σελίδων για το Ψυχιατρείο της Κέρκυρας, το Μάη του 1969: «...Μεταβολές στη δραστηριότητα των ασθενών πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα με τις καινοτομίες αυτές και στο 16ο Συνέδριο Χειρουργικής ο Δρ Γκούσης είπε: η δυστοκία αυτών των ψυχικώς ασθενών δεν μπορεί να αποκρυσθαί με ημίμετρα. Πρέπει πρώτα να αλλάξει η νοοτροπία αυτών που έχουν «σώας τα φρένας» προς αυτούς που δεν τας έχουν σώας για να αλλάξουν ριζικά και οι πραγματικοί όροι ζωής των ασθενών». Και κλείνοντας, θέλω να γράψω κάτι προσωπικό. Αυτό το δυσεύρετο βιβλίο, όπως και το άλλο του Κώστα

Φιλανδριανού για το Δαφνί που παρουσιάστηκε εδώ, εδώ κι εδώ, είναι δώρα ενός ανθρώπου που εκτιμώ απεριόριστα και χωρίς εκείνον, δεν θα μπορούσα να τα μοιραστώ σήμερα όλ' αυτά μαζί σας. Τον ευχαριστώ λοιπόν, από καρδιάς.

Πηγή: aikaterinitempeli.wordpress.com

Πηγή: www.corfuland.gr